

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ
І МИСТЕЦТВ КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ З ПОЯСНЮВАЛЬНОЮ ЗАПИСКОЮ**
на здобуття освітнього ступеня Магістр

на тему: **ФОРМУВАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ВІКУ В ПОСТАНОВЦІ
«ОДНОГО РАЗУ В КАЗЦІ»**

Виконала: студентка II курсу
групи МХР - 31- 21з
спеціальність 024 Хореографія
Бабенко Ірини Андріївни
Керівник:
доцент Камін В.О.
Рецензент:
Кандидат педагогічних наук
Чурпіта Т. М.

Допустити до захисту
протокол засідання кафедри
від «___» _____ 20__ р. № _____
Завідувач кафедри хореографії
_____ професор Вантух М.М.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ВИХОВАННЯ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ – УЧАСНИКІВ ДИТЯЧОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ	
1.1 Хореографія, як засіб формування дитячої особистості.....	9
1.2 Особливості виховання танцювальної культури молодшого школяра у дитячому хореографічному колективі.....	18
1.3 Методичні рекомендації щодо виховання танцювальної культури у дитячому хореографічному колективі.....	35
ВИСНОВКИ до розділу І	38
РОЗДІЛ ІІ. ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ОДНОГО РАЗУ В КАЗЦІ»	
2.1 Ідейно - тематична побудова твору.....	40
2.2 Композиційно – архітектонічна побудова твору.....	43
2.3. Сценарно композиційний план.....	46
2.4. Музичне оформлення	49
2.5. Костюми виконавців та сценографія.....	49
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ (відеоматеріал)	60

ВСТУП

У державних документах, проголошується гуманістичний характер освіти, пріоритет загальнолюдських цінностей, життя та здоров'я людини, вільного розвитку особистості, порушується питання про підвищення ефективності додаткової освіти дітей у плані естетичного виховання.

Національна доктрина розвитку освіти орієнтує загальноосвітню школу на збереження, засвоєння та розвиток кращих досягнень у різних галузях культурного простору.

Темою дослідження є формування та виховання танцювальної культури молодшого школяра у системі додаткової освіти – у хореографічному колективі.

Вчені, які вивчають проблеми додаткової освіти (О.Бурля [7], В.Сухомлинський [25], Л.Волинець [13], Г.Падалка [20], Т.Чурпіта [29] та ін.), у центр уваги ставлять проблеми морального, громадянського, естетичного та інших напрямів виховання школярів.

Естетичне виховання діалектично пов'язане з такими поняттями, як естетична культура, естетичні знання та ін.

Зміст естетичного виховання конкретизується у різних програмах різних самодіяльних об'єднань учнів, хореографічних гуртках, студіях, творчих колективах, тощо.

Актуальність теми дослідження обумовлена зміною поглядів педагогів на виховний вплив танцю. Залучаючи молодшого школяра до танцювального мистецтва, можна виховати високоморальну, освітню, різнобічно розвинену сучасну людину.

Наше дослідження зумовлене також протиріччям між потребою суспільства у високій танцювальній культурі дітей та недостатньо високим рівнем танцювальної культури в практиці.

У сучасних дисертаційних дослідженнях зазначається, що молодші школярі «залучені до реального танцювального середовища» з їхнім розмовним

сленгом, музичними пристрастями, споживчою психологією, цинізмом, бездуховністю.

В створених умовах необхідно об'єднати зусилля шкільного вчителя, педагогів установ додаткової освіти дітей.

Одним із способів формування танцювальної культури молодшого школяра автори цих досліджень вбачають класичний танець у формуванні танцювальної культури.

Класична школа є єдиною системою професійного виховання, виховання людського тіла та танцювальної культури молодшого школяра. Школа класичного танцю має величезний арсенал технічних прийомів і виразних засобів. Вона потребує тривалої та систематичної роботи з раннього віку.

Екзерсис, заснований на класичному танці, довів своє право на перше місце у освоєнні танцювального мистецтва. У практиці загальноосвітньої школи накопичено великий досвід стимулювання інтересу до виховання культури танцю (змагання, конкурси, призові місця та нагороди, гастролі, екскурсії тощо).

Виховання танцювальної культури школярів у закладах позашкільної додаткової освіти дітей - це орієнтація на сучасне розуміння культури, спосіб формування ціннісного ставлення до естетичних та етичних ідеалів, уподобань, уподобань у хореографічному виді діяльності, де концептуальні підходи здатні посилити ефективність цього процесу.

Методологічною основою дослідження є гуманістичний підхід. Одним із центральних понять гуманістичного підходу в педагогіці - є поняття «особистість», створення умов для її становлення. Визнається, що особистість людини представляє найбільшу цінність та її розвиток – основна мета педагогічної діяльності, а одне з основних завдань педагогіки – створення умов для самореалізації особистості. Ідеологічною та філософсько - методологічною основою гуманістичного підходу в сучасній вітчизняній педагогіці є

світоглядна система, що сформувалася в епоху Відродження та існуюча в сучасній культурі у зміненому вигляді досі гуманізм.

Основні установки гуманізму як соціокультурної традиції полягають у визнанні людини найвищою цінністю, завжди – метою та ніколи – засобом; у твердженні, що людина – «міра всіх речей», тобто що потреби та інтереси людини є основним критерієм для створення та функціонування соціальних інститутів; у визнанні за кожною людиною прав на свободу, розвиток, реалізацію всіх її можливостей як основи рівності всіх людей.

В процесі діяльності в кожному творчому колективі складаються певні традиції, формується індивідуальний стиль творчості, створюються концертні програми. У кожного з хореографів, керівників дитячими колективами можуть виникати питання, пов'язані з організацією уроку для дітей і змістом занять на початковому етапі навчання, з вибором методів активізації діяльності вихованців, з пошуком джерел створення репертуару, з визначенням принципів формування музичної культури дітей та ін.

Танець - це мистецтво, а всяке мистецтво повинне відображати життя в образно - художній формі. Специфіка хореографії полягає в тому, що думки, почуття, переживання людини вона передає без допомоги мови, засобами руху і міміки. Цьому діти вчаться з перших занять навчання хореографічному мистецтву, з перших танців. Репертуар дитячого хореографічного колективу складається з різних танців, тематика яких зрозуміла та близька дітям, відповідно віку.

Складовою тематики танцювального дитячого репертуару є казка.

Про навчання дітей хореографічному мистецтву присвячували дослідження Г. Березова, В. Сухомлинський, Т. Чурпіта, А. Шевчук та ін., методику навчання народному танцю розглядали В. Верховинець, А. Гуменюк, К. Василенко, та ін.

Розробкою методичного забезпечення хореографічної діяльності дітей у аматорському колективі займались Г. Березова, А. Шевчук, Л. Бондаренко, А. Тараканова, та ін.

Проблему формування репертуару дитячого хореографічного колективу досліджували О. Бурля, А. Шевчук, В. Вартовник, Л. Волинець, та інші.

На сучасному етапі казкова тематика не часто використовується в процесі формування репертуару дитячого танцювального колективу. Тому тема використання казки в репертуарі дитячого хореографічного колективу є актуальною.

Мета дослідження: відбір ефективних методів, що сприяють вихованню танцювальної культури у дітей молодшого шкільного віку в хореографічному колективі та дослідити місце казки в репертуарі дитячого хореографічного колективу на прикладі хореографічної композиції «Одного разу в казці».

Завдання. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань:

1. Розкрити сутність понять – «виховання», «хореографія», «танцювальна культура».
2. Визначити роль хореографічного мистецтва у вихованні танцювальної культури молодших школярів.
3. Розглянути методи виховної роботи у хореографічному колективі.
4. Розробити методичні рекомендації щодо виховання танцювальної культури молодших школярів у дитячому хореографічному колективі.
5. Надати історико - мистецьке обґрунтування хореографічної композиції «Одного разу в казці».
6. Розробити ідейно-тематичну основу композиції.
7. Визначити композиційно - архітектонічну побудову твору.
8. Надати графічну таблицю твору та опис хореографічного тексту.
9. Розробити сценографію до хореографічної композиції «Одного разу в казці».

Об'єкт дослідження: процес формування танцювальної культури у хореографічному колективі молодших школярів.

Предмет дослідження: зміст класичного екзерсису як засобу виховання танцювальної культури та місце казки в репертуарі дитячого хореографічного колективу.

Методи дослідження:

1. теоретичні:

- аналіз спеціальної методичної літератури;
- вивчення джерел з мережі інтернет;
- моделювання.

2. емпіричні:

- вивчення педагогічного досвіду;
- відбір елементів класичного екзерсису.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у роботі:

- використано нові дослідження для визначення важливості казки в повсякденному житті та в роботі з танцювальним колективом;
- поглиблено, з нового ракурсу розглянуто питання казкової тематики в сучасному хореографічному мистецтві;
- визначено вплив емоційного наповнення завдяки ігровій формі навчання та використанні теми казок в роботах сучасних українських хореографів-постановників.

Практична значимість: запропоновані рекомендації створені з урахуванням класичного танцю можуть бути використані керівниками хореографічних колективів різних напрямів, як основа виховання танцювальної культури у дитячих хореографічних колективах.

Освоєння цього матеріалу створює основу вивчення інших хореографічних дисциплін, дозволяючи надалі успішно проводити заняття з народного, сучасного та бального танців.

Інформаційна база дослідження: методологічна основа роботи визначається науковими дослідженнями, збірками, розробками, публікаціями філософів, естетиків, літературознавців, культурологів, мистецтвознавців,

хореографів, які займаються питаннями додаткової освіти, навчанню дітей хореографічному мистецтву, естетичному вихованню: О. Бурля [7], В. Сухомлинський [25], Л. Волинець [13], Г. Падалка [20], Т. Чурпіта [29], Г. Березова [2; 3], Л. Бондаренко [6], В. Верховинець [10], В. Сухомлинський [25; 26], Л. Цветкової [28] та ін.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи здійснювалась шляхом опублікування основних положень і тез у доповіді на VII Міжнародній науково-практичній конференції: «Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі» (Україна, м. Київ, 3 червня 2022 р)

Структура кваліфікаційної роботи: кваліфікаційна робота представлена вступом, двома розділами, що містять по три підрозділи, загального висновку, списку літератури. Загальний обсяг роботи має 58 сторінок, з яких основний текст складає 53 сторінок.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ВИХОВАННЯ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ – УЧАСНИКІВ ДИТЯЧОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

1.1 Хореографія, як засіб формування дитячої особистості

Сутність ключових понять «культура», «хореографія», «танцювальна культура», «виховання», «дитячий хореографічний колектив», «молодший шкільний вік».

У межах історичних, філософських, етнографічних, філологічних та інших досліджень можна знайти найрізноманітніші ставлення до культури.

За багатогранністю даного феномена і широтою використання терміну «культура» у конкретних дисциплінах, кожна з яких підходить до цього поняття відповідно до своїх завдань.

Однак теоретична складність цієї проблеми не зводиться до багатозначності самого поняття «культура».

Культура – це багатогранна проблема історичного розвитку.

Культура (лат. *Cultura* — землеробство, виховання, шанування) — поняття, що має безліч значень у різних галузях. В основному, під культурою розуміють галузі людської діяльності, пов'язані з самовираженням (релігійний культ, наслідування) людини, проявом її суб'єктивності (характеру, компетентностей, навичок, умінь і знань).

Поняття «хореографія» - багатогранне і різнобічне, та точного визначення цього слова немає.

Під терміном «культура» слід розуміти, перш за все, всю ту інформацію (знання та теоретично неформалізовані навички), яка є в суспільстві, але не передається від покоління до покоління в готовому для вживання вигляді на основі роботи генетичного апарату; культура передається від покоління до покоління на основі взаємовідносин людей у суспільстві та на основі «артефактів» — пам'яток культури, носіїв інформації, що в сукупності становить культурне середовище суспільства в цілому.

Культурою називається позитивний досвід та знання людини або групи людей, асимільований в одній із сфер життя (у людині, у політиці, у мистецтві і т.д.).

Танці та музика грають дуже велику роль у розвитку культури людини. Танці грають дуже велику роль розвитку культури людини, як і музика.

Люди танцювали ще з найдавніших часів, а сучасні танці – це розвага, і спілкування, і самовираження, і загальне зростання культурної самосвідомості людини. Особливо важливі тут такі види танців, у яких танцюють два партнери. Вони можуть бути дуже різними, залежно від темпу музики – повільними та швидкими, класичними та сучасними. Багато в чому танці є і спортивними заходами – проводяться змагання, конкурси. Також, заняття танцями значно покращують самопочуття та здоров'я людини. Тому багато батьків записують дітей на заняття з хореографії.

Незалежно від загального підходу до проблеми культури, практично всі дослідники зазначають, що культура характеризує життєдіяльність особистості, групи, суспільства в цілому; що культура є специфічним способом буття людини, має свої просторово - часові межі; розкривається культура через особливості поведінки, свідомість та діяльність людини, так само як і через речі, предмети, витвори мистецтва, знаряддя праці, через мовні форми, символи та знаки.

Саме слово «хореографія» має грецьке коріння і в буквальному сенсі означає як «писати рух».

Вимовляючи слово хореографія, деякі люди мають на увазі під цим терміном балет, деякі - народний танець, а інші - бальний танець. Ті, хто пов'язав своє життя з цим прекрасним видом мистецтва, знають, що цей термін набагато ширший, і включає всі прояви мистецтва танцю.

Хореографія була завжди, вона з'явилася на світ, задовго до появи її грецької назви, на зорі людства, на самому початку становлення людської

культури. Вже в суспільстві первісних людей існували танці. У довідковій літературі подано різні поняття терміну «хореографія».

Поняття хореографія (від грец. choreo – танець) охоплює різні види танцювального мистецтва, де художній образ створюється з допомогою умовних рухів. У перекладі з грецької «хореографія» означає «запис руху».

Але зміст цього слова став значно ширшим, і поняття «хореографія» в даний час включає все те, що відноситься до мистецтва танцю: професійний класичний балет і народні танці, і бальні, і сучасні - все це ми називаємо хореографією.

Хореографія як вид мистецтва – класичного, народного, історико - побутового, сучасного танцю, тому хореографія – це засіб виховання широкого профілю.

Практичні спостереження та теоретичні обґрунтування багатьох вчених свідчать про те, що різні види мистецтва – живопис, скульптура, музика, хореографія та ін., пробуджуючи творчу енергію людини, мають колосальні можливості педагогічної та психологічної підтримки, стимулюють особистісне зростання, є джерелом фізичного, морального та естетичного розвитку дитини.

Хореографія – мистецтво, що дуже полюбилося дітям. Вміння відчувати, розуміти музику та красиво рухатися – невід’ємна частина загальної культури, до якої потрібно долучитися з юних років. Заняття танцями, завдяки своїй універсальності дуже важливі для виховання підростаючого покоління: діти вдосконалюються духовно, фізично та інтелектуально. Стаючи більш пластичними, виробляють естетику рухів, завдяки дисципліні під час занять розвивають самоконтроль та відповідальність.

У свій час у країні спостерігався загальний спад інтересу до танцювальної творчості, але цей етап вдалося подолати, і сьогодні танець «на підйомі».

З вище висловленого, можна припустити, що, залучаючи молодшого школяра до найбагатшого досвіду людства, до мистецтва, можна виховати високоморальну, освідчену різнобічно та розвинену сучасну людину.

Поняття виховання ми розкриваємо, посилаючись на закон України «Про освіту» [17].

У першому параграфі першого розділу ми вважаємо за необхідне розкрити сутність виховання танцювальної культури, щоб з'ясувати, чи справді виховання відіграє провідну роль у танцювальній культурі.

Виховання - організована в системі освіти діяльність, спрямована на розвиток особистості, створення умов для самовизначення та соціалізації учня на основі соціокультурних та духовно - моральних цінностей, прийнятих у суспільстві правил і норм поведінки на користь людини, сім'ї, суспільства, держави.

Хореографія надає також великий вплив на формування внутрішньої культури людини.

Заняття танцями органічно пов'язані з засвоєнням норм народної етики, немислимі без вироблення високої культури спілкування людей.

Бездоганна ввічливість, почуття міри, простота, скромність, увага до оточуючих, їх настрою, доброзичливість, привітність — ті риси, які виховуються в процесі занять танцем і стають невід'ємними в повсякденному житті. Так заняття танцем допомагають виховувати характер людини.

У цьому розділі ми розглянемо основне теоретичне обґрунтування вітчизняних та зарубіжних педагогів та психологів до проблеми виховання танцювальної культури молодших школярів, розкриємо поняття «танцювальна культура», виявимо його мету, завдання, розглянемо основні категорії танцювальної культури та її особливості у молодшому шкільному віці, а також шляхи та засоби виховання.

В даний час проблема танцювальної культури широко вивчається в дисертаційних дослідженнях, де подаються різні визначення даного терміну.

Наведемо деякі визначення.

«Танцювальна культура школяра - це сплав емоційного переживання, любові до мистецтва, певного типу поведінки та внутрішньої культури особистості, які проходять перевірку за певними критеріями». Це поняття розкрила у своєму дисертаційному дослідженні А. Шевчук.

Василь Верховинець, в своїх роботах, зокрема, писав: «...дати змогу нашій молоді, а особливо нашому учнівству, вивчати «свій танець», не тільки милуватися ним, але й самому брати участь у танцях і водити їх аж до глибокої старості» [10, 112]

В. Верховинець залучав підрастаюче покоління до формування національної культури, прагнув забезпечити всебічний розвиток особистості дитини. Тому використовував ігри з елементами пісень, танців та драматичного мистецтва.

Хореографія - вид мистецтва, що змушує людину переживати цілу гаму почуттів та емоцій. Люди, які живуть у світі танцю, - це тонкі натури, з естетичним сприйняттям навколишньої дійсності, з вишуканим смаком і стилем.

Навчити мистецтву відчуття танцю та створенню танцювальних вистав можна лише тих, хто має природні здібності, покликання до цього роду діяльності, а також професійну освіту.

Головне, на що має бути звернено увагу викладача хореографії - це розкриття індивідуальності кожного зі своїх учнів, а вони завжди різні, самобутні, неповторні.

Виховання танцювальної культури школярів у хореографічному колективі спонукає до вивчення феномену якості хореографічної культури загалом, свідчивши на користь виправданості запровадження цього поняття науковий оборот педагогічного знання. Таке явище, як виховання танцювальної культури, не може розвиватися без концептуальних підходів, що відображають специфіку складової хореографічної культури.

Поняття «виховання» - одне з провідних у педагогіці. Воно вживається у широкому та у вузькому значенні. Виховання у вузькому значенні

розглядається як спеціально організована діяльність педагогів та вихованців щодо реалізації цілей освіти в умовах педагогічного процесу. Діяльність педагогів називається виховної роботою.

Танцювальні форми хореографії відточувалися часом і набували закінченості та художньої цінності. Безперечно, що у створення та розвиток танців вклало свою фантазію та талант не одне покоління народу. Маючи свою образну систему, танець відповідно до її закономірностей в умовній, хореографічній формі відображає реальні життєві явища. Так, у ньому проявляються прийняті суспільством етика, мораль, норми взаємин та поведінки людей. Зміни, що відбуваються в економічному, соціальному, політичному устрої життя, рівень загальної культури суспільства знаходять своє відображення в художній творчості народу, а, отже, і в народній хореографії.

Таким чином, хореографічне мистецтво є специфічною формою відображення дійсності.

Оскільки танцювальний процес протікає в колективі і носить колективний характер, заняття танцем розвивають почуття відповідальності перед товаришами, вміння зважати на їх інтереси.

Танцювальна культура школяра, який навчається в установі позашкільної додаткової освіти дітей, виховується під впливом складного процесу взаємодії зовнішніх та внутрішніх організаційно - педагогічних та методичних умов.

Зовнішній вплив розглядається як цілісна система ціннісних відносин особистості школяра, що входять до особистісної структури способу життя, і лише при єднанні соціального та особистісного значення формується позитивне ставлення до танцювальної культури.

Внутрішні потреби: мотиви, інтереси та психологічні установки визначають цілеспрямованість діяльності педагога-хореографа та школяра, які у спільних зусиллях роблять дії спрямовані на виховання танцювальної культури школярів.

Танцювальна культура школяра вбирає емоційне переживання, любов до хореографічного мистецтва виробляє внутрішню культуру особистості за певними критеріями особистості.

Танець існував і існує у культурних традиціях всіх людських істот та суспільств. За довгу історію людства він змінювався, відбиваючи культурний розвиток. В даний час хореографічне мистецтво охоплює і традиційне народне, і професійно - сценічне.

Танцювальне мистецтво присутнє тією чи іншою формою в культурі кожного етносу, етнічної групи. І це явище не може бути випадковістю, воно носить об'єктивний характер, бо традиційна народна хореографія займає першорядне місце в соціальному житті суспільства як на ранніх етапах розвитку людства, так і зараз, коли вона виконує одну з функцій культури, є одним із своєрідних інститутів соціалізації людей і, насамперед дітей, підлітків і молоді, і навіть виконує й інші функції, властиві культурі загалом.

У нашій країні дуже любляють хореографічне мистецтво. З кожним роком зростає кількість самодіяльних танцювальних колективів, підвищується рівень їхньої майстерності.

Залежно від різних напрямів виховної роботи у освітніх установах виділяють громадянське, політичне, міжнародне, моральне, естетичне, трудове, фізичне, правове, екологічне, економічне виховання.

Гуманістичне виховання має на меті гармонійний розвиток особистості та передбачає гуманний характер відносин між учасниками педагогічного процесу. Для позначення таких відносин використовується термін «гуманне виховання». У контексті вивчення теоретичних засад проблеми формування творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку під час хореографічного виховання заслуговують на увагу думки провідних професійних педагогів-хореографів Г. Березової [2; 3], Л. Бондаренко [6], В. Верховинця [10], В. Сухомлинського [25; 26], Т. Чурпіти [29], Л. Цветкової [28]

та інших, які вважають, що усі здібності пов'язані між собою і знаходяться у структурній єдності.

Відтак, беручи до уваги основні положення праць вчених, нами визначено критерії хореографічних творчих здібностей: емоційно - почуттєвий, базовий індивідуально - функціональний та ціннісно - творчий.

Практичний досвід свідчить, що дітей молодшого шкільного віку, у силу вікових та психологічних особливостей, на початковому етапі занять хореографічним вихованням приваблюють переважно зовнішні атрибути процесу хореографічного виховання (форма, сценічні костюми, концертні виступи). Тому згодом, за підтримки батьків та педагога - хореографа, зацікавленість має стати внутрішньою потребою дитини, яка стимулюватиме її до пізнання предмету діяльності.

Відтак, першим критерієм формування хореографічних творчих здібностей було визначено саме емоційно - почуттєвий.

Його показниками є:

- інтерес до занять у танцювальному творчому об'єднанні (позитивне ставлення, зацікавленість різними видами хореографічної діяльності тощо);
- індивідуальна емоційна експресія;
- уміння виражати емоційні стани через рухову активність, міміку та пантоміміку.

Педагог - керівник хореографічного класу постійно займається естетичним вихованням дітей, щоб вони були всебічно підготовлені до художнього сприйняття і творення дійсності. В основі цього виховання лежить формування любові до своєї національної культури, народної творчості, інтересу та розуміння краси навколишнього світу, спілкування. Досягнення фізичної досконалості має стати важливою частиною виховання під час уроків хореографії.

Всі ці завдання виховання не відокремлені від вікових та індивідуальних особливостей дітей. Віковими особливостями прийнято

називати анатомо -фізіологічні та психологічні особливості характеру того чи іншого вікового періоду.

У тісному зв'язку з віковими особливостями перебувають індивідуальні, стійкі властивості особистості, характеру, інтересів, розумової діяльності, властиві тій чи іншій дитині та відрізняють її від інших.

Прийнято вважати:

- від народження до року - дитячий вік;
- від року до 3-х років - перед дошкільний вік;
- від 3-х до 6-ти років - дошкільний вік;
- від 6-ти до 12-ти років - молодший шкільний вік;
- від 12-ти до 15-ти років - середній шкільний вік (підлітковий)
- від 15-ти до 17-ти років - старший шкільний вік (юнацький).

У нашій роботі ми взяли тільки молодший шкільний вік.

До 6 - 12-річного віку діти здатні займатися хореографією, оскільки сформованість структур та функцій мозку дитини близька за низкою показників до мозку дорослої людини. Сучасні дані вікової психології дозволяють стверджувати, що мозок 6 - річної дитини готовий до засвоєння доступної інформації у процесі систематичного навчання. Однак слід мати на увазі, що в індивідуальному розвитку дітей одного і того ж віку спостерігаються відхилення від середніх показників темпу дозрівання мозку та всього організму – випередження чи відставання.

Додаткова освіта дітей – цілеспрямований процес виховання, розвитку особистості та навчання шляхом реалізації додаткових освітніх програм, надання додаткових освітніх послуг та інформаційно - освітньої діяльності за межами основних освітніх програм на користь людини, держави.

Дитяче об'єднання позашкільної додаткової освіти є колективом дітей, всі члени якого об'єднані цікавою для них творчою діяльністю, що є сприятливим фактором їх формування та розвитку.

1.2 Особливості виховання танцювальної культури молодшого школяра у дитячому хореографічному колективі

Хореографія дуже впливає на формування внутрішньої культури людини. Заняття танцями органічно пов'язані з засвоєнням норм народної етики, немислимі без вироблення високої культури спілкування для людей. Витримка, бездоганна ввічливість, почуття міри, простота, скромність, увага до оточуючих, їх настрою, доброзичливість, привітність - ті риси, які виховуються в процесі занять танцем і стають невід'ємними в повсякденному житті.

Так заняття танцем допомагають виховувати характер людини. Оскільки танцювальний процес протікає у колективі та носить колективний характер. Заняття танцем розвивають почуття відповідальності перед товаришами, вміння зважати на їх інтереси. У танцювальному мистецтві краса та досконалість форми нерозривно пов'язані з красою внутрішнього змісту танцю. У цій єдності полягає сила його виховного впливу. Виконання танцю несе в собі елементи художньої творчості. Танцюрист прагне в красивій, естетично досконалій формі танцю висловити свій настрій, емоції, виявляє свої внутрішні якості, висловлює свій світогляд. Виховання танцювальної культури у кожного школяра відзначалося за такими критеріями: оволодіння композицією, музичний супровід, етикет, костюми, естетична виразність, пластичність, настрої. На основі отриманих даних створювалися авторські технології виховання танцювальної культури у школярів у закладах позашкільної додаткової освіти дітей на основі особистісно-діяльнісного підходу.

Активним, творчим, що пробуджує у людині художнє початок є і процес навчання танцю. Освоюючи танцювальну лексику, людина не просто пасивно сприймає гарне, вона долає певні труднощі, робить певну чималу роботу для того, щоб ця краса стала їй доступною. Пізнавши красу в процесі творчості, людина глибше відчуває прекрасне у всіх її проявах і в мистецтві та в житті.

Таким чином, хореографія постає як засіб для розвитку творчих здібностей, внутрішньої культури людини, масового спілкування людей, дає можливість змістовно провести час, познайомитися, подружитися, тобто має незрівнянне соціальне значення.

Танцювальне виховання набуває нині дедалі більше системного характеру.

Багаторічна робота педагогів - практиків у Будинках та Палацах культури, у Дитячих школах мистецтв, у шкільних хореографічних гуртках дає великий матеріал для узагальнення як у питанні танцювальної освіти та виховання, так і у практиці створення дитячого репертуару, на різних етапах розвитку вітчизняної хореографії загалом.

Використання системи Ж. Далькроза у застосуванні до танцю, розробленою Є. Коноровою, дало можливість включити музику як повноправний компонент масового художнього виховання до системи хореографічної роботи з дітьми. У зв'язку з чим набула більш чіткого характеру лінія музично - танцювального розвитку дітей та підлітків протягом усього періоду занять у хореографічному гуртку. Наша країна має багату спадщину українського народного танцю.

Хореографами почали створюватись народні танці, адаптовані для дитячого виконання. Багатство українського танцю відбито у роботі багатьох педагогів хореографів.

Український народний танець – один із найпоширеніших і найдавніших видів народної творчості. У танці відбиваються думки, почуття, настрої, ставлення до життєвих явищ етносу, нації, народу. Протягом багатовікової історії свого розвитку український народний танець завжди був тісно пов'язаний із побутом та звичаями української людини (народження, весілля тощо), з трудовим сільськогосподарським роком (посів, збирання врожаю тощо).

Класичний танець - система виразних засобів хореографічного мистецтва, заснована на ретельній розробці різних груп рухів та позицій ніг, рук, корпусу та голови.

Народний танець - фольклорний танець, який виконується у своєму природному середовищі та має певні традиційні для даної місцевості рухи, ритми, костюми тощо.

Історико-побутовий танець - танець минулого століття, що став історичним, є переробкою народного танцювального матеріалу і відображає особливості певної епохи або середовища.

Сучасний танець - вид мистецтва, у якому художній образ створюється у вигляді ритмічних рухів.

Танець - мистецтво пластичне.

Тіло виконавця є засобом вираження ідей, думок, змісту танцювального твору.

Тому, чим краще він ним володітиме, тим вірніше, яскравіше і виразніше стане його танцювальна мова.

Говорячи про культуру виконання танцювальних постановок учасниками самодіяльних колективів, ми маємо на увазі поєднання виразності виконання, музичності, свободи і закінченості жесту, танцювальної техніки.

Регулярно проведені навчально - тренувальні заняття є неодмінною умовою творчих успіхів колективу. Без цих занять, обмежуючись лише роботою над репертуаром, не можна досягти високої танцювальної техніки, виразного виконання. Відсутність тренувальних вправ, перш за все, позначиться на техніці виконання: рухи рук танцюристів будуть одноманітні, скуті, позбавлені виразності. Неправильно поставлене дихання завадить добре провести весь танець: вже до середини його виконавці почнуть втомлюватися, видихатися, особливо якщо танець йде у швидкому темпі, і до кінця неминучий значний спад у його емоційній насиченості. Зовсім інакше виглядатиме танець у виконанні колективу, в якому систематично проводяться навчально - тренувальна робота. Вміння володіти своїм тілом, чіткість виконання,

правильно поставлене дихання та треноване серце дадуть можливість танцюристам виконати танець з усіма його характерними особливостями, не тільки не знижуючи загального тону, але, навпаки, підвищуючи його до повної кульмінації.

Під час навчальних занять необхідно приділяти велику увагу роботі над корпусом, головою та руками, домагатися виразності та пластичності виконання, розвивати координацію всіх частин тіла та опанувати техніку танцю, що становить один із основних засобів акторської виразності.

Батьки віддають дітей у хореографічні колективи для занять, що зміцнюють здоров'я, що розширюють загальний культурний та художній світогляд, є формою задоволення духовних потреб, засобом розвитку естетичного смаку. Тому ставлення дітей до занять має індивідуальний і строго вибіркового характеру. Дитина сприймає, запам'ятовує та виконує те, що його цікавить, приваблює. Виховна робота має проводитися систематично, лише тоді вона призведе до позитивних результатів. Складність виховної роботи залежить від того, що у колективі зустрічаються різного рівня культури та виховання. Зосередити їхні інтереси часом непросто. При цьому педагогу - керівнику доводиться виявляти такт, чуйність, застосовувати індивідуальний підхід до дітей. Він має зацікавити дітей, використовувати у роботі можливості кожної дитини, її перспективи. У поводженні з дітьми необхідний прояв симпатії, шанобливого інтересу до їх радощів та прикростей, до їх складнощів у житті. Тому педагогу необхідно розуміти взаємини дітей, їхній внутрішній світ.

Дитина, вступаючи у світ знань з хореографії, повинна знати, що кожне заняття є обов'язковим. Перепустки без поважних причин не можливі через специфіку хореографічного мистецтва. Діти просто не зможуть виконувати завдання, з якими вони стикаються. Справа навіть не в досягненні результатів, а в понятті боргу, його виробленні та розвитку. Те, чим почав займатися, має бути виконано сумлінно та доведено до кінця. Схильність дітей кидати розпочату справу на півдорозі надалі обертається незібраністю вже дорослої людини, тому всю виховну роботу в колективі педагог має будувати за

принципом інтересу, він є основним і визначальним. Він підтримується постійним вивченням нового хореографічного матеріалу (рух, танцювальна комбінація, танцювальний етюд, номер, підготовка чи проведення якогось заходу тощо). Усе це викликає позитивні емоції в дітей, впливає на моральний настрій та розвиток їх естетичної культури.

Заняття дітей танцями дисциплінують, допомагають кращому узгодженню думки та дій, виховують обдаровану, працьовиту, фізично міцну, творчу особистість.

Дитячі хореографічні колективи є дієвим засобом естетичного виховання підростаючого покоління, керівник повинен направити свою діяльність на розвиток здібностей у вихованців сприймати, відчувати і розуміти прекрасне, творчо самостійно діяти, долучаючись до художніх цінностей.

З професійної точки зору хореографія вчить дітей красі і виразності рухів, формує фігуру, розвиває фізичну силу, витривалість, легкість, сміливість. А також, завдяки систематичній освіті та вихованню формується танцювальна культура, розвиваються музичні здібності, що допомагає більш тонкому сприйняттю професійного мистецтва і всього прекрасного.

Танець хвилюючи виконавців, викликаючи яскраві емоційні реакції, формує здатність відчувати характер, співпереживання і виявляти своє ставлення, відрізнити добре від поганого. Все це створює необхідні умови для виховання моральних якостей учнів колективу. Необхідно враховувати і пізнавальне значення танцювального мистецтва, так як в ньому відображені життєві явища, характери і образи, збагачення дитини новими уявленнями і знаннями. Хореографічний колектив повинен стати хорошою школою спілкування, де закладаються основи дружби, взаєморозуміння, відповідальності, вміння поєднувати суспільні та особисті інтереси, відчувати радість колективної праці. Керівнику, який працює з дітьми необхідно розуміти, що знання в танцювальному колективі спрямовані не тільки на створення пластичного образу або хореографічного твору, але і є джерелом перетворення вихованців як особистостей.

Невід'ємною частиною навчального процесу позашкільного дитячого самодіяльного хореографічного колективу є концертна програма. Вона дає можливість підвести підсумки певного етапу роботи, отримати суспільну оцінку, пізнати радість творчої діяльності.

Л. Шевіла зазначає, що «підбір репертуару вимагає від художнього керівника чіткого перспективного бачення педагогічного процесу як цілісної і послідовної системи, в якій кожна ланка, кожен структурний підрозділ, кожен фактор доповнюють один одного, забезпечуючи тим самим рішення єдиних художньо - творчих і виховних завдань» [12, 35].

Одним з критеріїв при підборі репертуару, є його реалістичність, відповідність репертуару технічним, художнім і виконавською можливостям учасників.

Репертуар має величезне значення у вихованні естетичної, творчої особистості. Правильно підібраний репертуар забезпечує можливість вирішення художньо - творчих і виховних завдань одночасно. Чим багатше і різноманітніше репертуар колективу, створений художнім керівником з різними індивідуальностями і творчим почерком, тим ширше можливості для розкриття юних обдарувань. Справжня творчість не визнає готових рецептів і правил, і кожна хореографічна постановка, як будь - який твір мистецтва, вимагає оригінального рішення, індивідуального підходу.

При підборі репертуару, слід враховувати ряд принципів:

1. Справжня художня цінність танцювальної постановки, провідність художніх образів.
2. Відповідність танцювальної постановки технічним можливостям дітей.
3. Принцип від простого до складного.
4. Наявність різних за видом і формам танцювальних постановок.

Для дослідження теми репертуару нами було обрано одне з джерел формування репертуару дитячого хореографічного колективу, а саме казку.

«...Дитячі роки, той вік, який ми вважаємо віком безтурботної радості, гри, казки, - це витoki життєдайного ідеалу. Саме в цей час закладається коріння громадськості» [10, 225].

Значення казок у вихованні дітей важко переоцінити.

Накопичуючи в собі мудрість попередніх поколінь, вони знаходять воістину чарівну силу: навчальну, розвиваючу, що зцілює. Варто відзначити, що казки впливають на формування мислення дитини, на його поведінку протягом всього дитячого віку, починаючи з пелюшок.

Спочатку діти вбирають інформацію про найпростіші цінності і поняття, і разом з материнськими піснями, віршами, приказками. Після двох років, починається виховання казкою. Діти найкраще сприймають інформацію, подану в ігровій формі.

Василь Верховинець наголошував, що просто технічно виконувати рухи, без співочої душі, без імпульсу в тілі, без заданого емоційного стану - повноцінної танцювальної постановки не буде [10, 124].

Варто, аби «співали» і руки, і ноги, і голова. Тоді буде органічний зв'язок між рухами і тим внутрішнім станом, який необхідно ними виражати.

«...Під час гри у дітей виникає потреба співробітництва та необхідність виконання певних правил, вони привчаються володіти власними почуттями, вчать шанувати права іншого. Граючись, діти набувають чимало таких якостей, котрі можуть їм згодитись у майбутньому житті» [10, 19].

Концепція хореографічної діяльності В. Верховинця базувалася на таких засадах:

- граючись, дитина легко схоплює, розуміє та запам'ятовує;
- гра виробляє товариську доброзичливість, дружні й сердечні взаємини між дітьми;
- гра виробляє товариську доброзичливість, дружні й сердечні взаємини між дітьми;
- гра виробляє товариську доброзичливість, дружні й сердечні взаємини між дітьми;

- ігри та забави значно підвищують дитячу працездатність і розкривають творчі можливості дітей;
- ігри та забави значно підвищують дитячу працездатність і розкривають творчі можливості дітей;
- ігри та забави «виробляють товариську доброзичливість, під час якої діти вчаться співпрацювати в колективі»;
- гра розвиває естетичні та фізичні можливості дитини;
- гра сприяє патріотичному вихованню шляхом засвоєння українських танцювальних традицій.

В. Верховинець зазначав, що гра необхідна дитині для всебічного виховання її тіла, розуму та індивідуальних здібностей. Вчений пропонував використовувати різні типи ігор: у формі кола, інсценовані ігри, а також ігри зі співами. Особливу увагу науковець - практик приділяв грі у формі кола, яке може бути замкненим або розірваним, одним або складеним з кількох окремих кілець.

На думку вченого, «коло єднає і приваблює всіх дітей своєю будовою, воно являє щось гармонійне, закінчене - ціле» [10, 141].

Ігри служать прекрасним засобом створення атмосфери радості, бадьорості, задоволення. В іграх діти легко засвоюють і вдосконалюють життєво необхідні навички. Будь-яка гра має свої правила, які треба дотримуватися, тому ігри зміцнюють дисципліну, привчають поважати один одного, відповідати за свої дії. В іграх широко використовуються ходьба, біг, стрибки - все це добре впливає на органи дихання, кровообігу і на руховий апарат.

Щоб вміти красиво танцювати, спочатку потрібно навчитися володіти своїм тілом, вчитися тримати правильну поставу і стежити за нею. Пластичні рухи та фантазія допоможуть розвинути уяву дитини, навчать імпровізувати під музику.

На заняттях важливо активно приділяти увагу пластиці і фантазії: адже якщо уважно подивитися навколо, то можна помітити, що весь живий світ, вся природа перебуває в дивовижно пластичному русі.

«Спостерігаючи з дитиною за рослинами, тваринами, птахами, рибами, необхідно запам'ятовувати їх рухи та повторювати їх під музику. Від простих рухів можна переходити до більш складних, розвиваючи фантазію та уяву» [3, 66].

В. Верховинець також підкреслював, що ігри повинні відповідати віковим особливостям дитини – «чим доросліша дитина, тим складніші ігри».

Щодо тематики казок в постановках: серйозні моралі дорослих швидко стомлюють дітей, не досягаючи своєї мети. У той же час за допомогою казкових героїв можна пояснити їм все ті ж прописні істини, але зробити це в легкій, доступній для дитячого розуміння формі. Казки по праву вважають найпотужнішим з інструментів навчання дітей. Вся справа в тому, що вони дають так звані непрямі настанови. Діти мислять образами, їм набагато простіше уявити собі ситуацію з боку, де головними героями є казкові персонажі. Саме на прикладі героїв казок найкраще засвоюється важлива життєва інформація. У казках дуже яскраво наводяться різні характери та протиставлення: хоробрість і боягузтво, багатство і бідність, працьовитість і лінь, кмітливість і дурість. Поступово, без тиску та втручання з боку дорослих, діти навчаються відрізняти добро від зла, співпереживати позитивним героям, подумки проходити разом з ними через різні труднощі і випробування.

«Казки не розповідають дітям про існування драконів. Діти вже знають, що дракони існують. Казки розповідають дітям, що драконів можна перемогти» - Г.К. Честерон.

Використовуючи казки в репертуарі дитячого танцювального колективу, ми знайомимо дітей з жанрами хореографічного мистецтва. Діти разом з улюбленими героями переживають трагедію, драму, а також радіють і жартують разом з ними.

Саме для забезпечення більшої зацікавленості дитини в творчому, постановочному процесі, результативності в виконавській діяльності та налагодженню більш тісного контакту та порозуміння, так би мовити «бути на одній хвилі» викладача з дитиною, методисти та науковці в сфері хореографії, активно пропонують залучати казкову тематику в процес виховання юних дарувань.

Класичний танець, як основа виховання танцювальної культури молодшого школяра у хореографічному колективі.

Класичний танець - система виразних засобів хореографічного мистецтва, заснована на ретельній розробці різних груп рухів та позицій ніг, рук, корпусу та голови. Основою вивчення класичного танцю є класичний екзерсис.

Класичний екзерсис - основа класичного танцю, що складається з вправ, що сприяють розвитку м'язів, зв'язок; вироблення виворотності, стійкості, рівноваги; а також виховання координації рухів у танцівника. Класичний екзерсис виховує тіло, вчить вільно і пластично керувати своїми рухами, і, як вказує професор А. Я. Ваганова «правильно поставлена спина дає абсолютну свободу руху». Ця система рухів робить тіло рухливим, дисциплінованим і прекрасним, прибираючи та виправляючи фізичні недоліки, створюючи манеру танцю та поставу.

Хоч би які нововведення не привносив в хореографію час, які б сучасні напрямки не з'являлися в танці, класичний екзерсис є стрижнем, на основі якого розвиваються інші танцювальні екзерсиси.

Класичний танець характеризується як система вправ під музичний супровід, спрямовану формування постави, міцної спини, рухливості суглобів, координації, стійкості тощо.

Термін «класичний танець» визначають як «досконалий, вічний, позачасовий, зображений у кращих творах минулого, що зберігає цінність у теперішньому».

Для того, щоб танець став засобом естетичного виховання, він має бути втілений у високохудожній формі. Досягти цієї мети виконавець може лише досконало оволодівши засобами танцювальної мови - його технікою.

Поняття «техніка» у перекладі з грецької означає мистецтво, майстерність, уміння.

На основі аналізу методичної літератури з хореографії ми встановили, що вчені, педагоги - хореографи дають різні визначення техніки у хореографії: правильність, майстерність, вміння володіти своїм тілом, розуміння музики та вміння рухатися під неї.

Діапазон виконавської техніки у танці дуже великий. Це дає можливість балетмейстеру створювати найрізноманітніші хореографічні композиції, подібно до того, як у музиці на основі прийнятого звукоряду композитор будує найрізноманітніші звуковисотні зв'язки. Інакше висловлювальні засоби дозволяють балетмейстеру створювати твори різного змісту і форми: від невеликих концертних етюдів до спектаклів.

В даний час для всіх шкіл танцю характерний суворий академічний стиль, але найрізноманітніша виконавська манера руху, яка не обмежує, не сковує індивідуальність танцівника, а, навпаки, дозволяє повніше та глибше розкрити всі його творчі можливості та національну своєрідність.

Щоб опанувати високу виконавську майстерність танцю, необхідно пізнати та засвоїти його природу, його засоби вираження, його школу.

Фундаментом у танці є *екзерсиз*, тому навчання починається саме з нього.

Характер роботи в танцювальному колективі вимагає спеціального взуття, в якому було б легко та зручно танцювати. Взуття для заняття класичним екзерсисом потрібне м'яке на тканинній основі, для того щоб краще «відчути» ступню, що сприяє повному натягу та розвитку ступні.

Екзерсис починається біля палиці, потім у міру засвоєння рухів, переноситься на середину зали. Навички, які набувають учні в екзерсисі,

повинні підтримуватися щоденним тренуванням, заснованим на строгих методичних правилах.

Навантаження протягом уроку слід рівномірно розподіляти у всіх вправах. Якщо викладач знаходить необхідним збільшити кількість повторень будь - якого руху, то наступну вправу слід скоротити, оскільки будь-яке фізичне навантаження шкідливе: воно призводить до розслаблення м'язової системи та зв'язок, внаслідок чого легко ушкоджуються ноги.

Послідовність екзерсису не повинна бути випадковою. Залежно від ступеня складності, слід враховувати корисне та логічне поєднання рухів, не з'єднуючи їх у комбінації лише задля малюнку вправи.

У роботі ми взяли визначення поняття танцювальної культури - це - виразність виконання, музичність, свобода, закінченість жесту та танцювальної техніки.

Свобода і завершеність жесту проявляються у культурі виконання танцювальних постановок, у процесі оволодіння технікою танцю.

Жест у танці - музичний жест. Він обумовлений не лише мелодійною, гармонійною і темпо - ритмічною структурою музичного твору, але насамперед змістом танцю чи ролі, тими подіями, переживаннями, станом героя, які у них укладені.

Класичний екзерсис розвиває почуття пози, музичність, пластику танцю, пластику сценічного руху. Танцювальна техніка - це виконання танцювальних елементів, що виключають кантиленність, музичність та одухотвореність пластики. Перша складова танцювальної культури - танцювальна виразність, вона включає рухи рук, ніг, корпусу і голови. Класичний екзерсис максимально сприяє розвитку пластичності і виразності виконання.

Танцювальна техніка, вихована при вдосконаленні елементів та вправ класичного екзерсису, стають основою для здійснення танцювальної композиції у пластичних формах. Найбільш повно музичність розвивається у процесі органічного зв'язку виконання вправи з музичним супроводом.

Отже, на основі вивчення наукової методичної літератури з проблеми виховання танцювальної культури ми прийшли до висновку, що фахівці, Г.О. Березова, Л.Ю. Цветкова П.І. Фріз одностайно вважають, що основою вивчення всіх видів танців є класичний екзерсис. Він має право першості в освоєнні танцювального мистецтва через те, що він заснований на класичному танці і є чітко виробленою системою рухів, в якій немає нічого випадкового, зайвого.

Діяльність різних творчих об'єднань (хореографічних колективів) заснована на різних видах танців: народних, сучасних, класичних.

Вище ми вказували, що вчені одностайно дійшли висновку, що класичний екзерсис є основою, стрижнем процесу підготовки фахівців - хореографів будь-якого профілю.

Грунтуючись на цьому становищі, ми дотримуємося думки вчених про те, що танцювальна культура найбільше ефективно розвивається за допомогою вивчення класичного екзерсису, а для того, аби уникнути в роботі з дітьми багатьох труднощів, з огляду того, що для них природньо притаманна швидка стомлюваність, розсіяна увага і недисциплінованість, перед початком заняття педагог має провести невелику інформативну бесіду з дітьми, щоб налаштувати їх на продуктивну роботу, та будувати урок в ігровій формі.

Щоб діти не відволікалися і менше стомлювалися, варто під час заняття частіше змінювати форми роботи. Обов'язково супроводжувати свої рухи словами, оскільки в дітей дуже розвинене образне мислення. Необхідно завжди бути частиною колективу і віддавати себе на сто відсотків, адже викладач - приклад для своїх учнів.

Реалізація завдань виховання танцювальної культури молодших школярів. Особливості виховання танцювальної культури у молодшого школяра у дитячому хореографічному колективі.

Від загальної культури та знань педагога багато в чому залежить світогляд, моральний та естетичний принципи його учнів: все добре, як і все погане, що є у викладачі, переходить до них.

Педагог танцю, як і будь-який інший вихователь, повинен бути прикладом для своїх учнів.

Він повинен розуміти, що одне з головних завдань у роботі з дітьми полягає у вихованні гідних громадян нашої країни, для яких стійкий моральний вигляд є основою їхнього життя та діяльності.

Хореографічний колектив у певному сенсі та в певних умовах сприяє вирішенню проблем, що виникають у дітей: знімає негативні фактори (закомплексованість у русі, у ході, поведінці на дискотеках тощо); виховує відповідальність (необхідна риса у характері маленької людини, оскільки безвідповідальне ставлення одних часом дратує і розслаблює інших); прибирає тенденцію «винятковості» деяких дітей (це негативно впливає на весь колектив); береже дитину від нездорового суперництва, зловтіхи, «зоряної хвороби», що є важливим завданням у вихованні дітей. Викладач повинен навчити дітей здатності співпереживати чужому лиху, вмінню захищати, можливо, всупереч усьому колективу. Виразити свою точку зору, відстояти її, дитина навчається у колективі. Педагог активно виховує в них порядність, обов'язок та честь у людських відносинах, незалежно від змін їх суджень та позицій.

Кожен сумлінний педагог спрямовує всі свої сили на виховання дітей у колективі. Помічає всі особливості, спостерігає їх творче зростання. Для них він докладає всіх старань, не шкодуючи ні часу, ні засобів для всебічного їх розвитку. Досвідчений педагог, який любить своїх вихованців, завжди знайде можливість сприяти талановитій дитині у її подальшому творчому зростанні.

Адже виявлення та виховання молодих талантів, передача їм своїх навичок та знань, а потім сприяння їм у подальшому творчому зростанні і є почесний обов'язок педагога - хореографа. І в цьому ми, хореографи, маємо надавати один одному посильну допомогу.

Методи можна поділити: словесні, практичні, наочні.

Словесні методи ґрунтуються на поясненні, розмові, оповіданні.

Практичні - на навчанні навичкам хореографії.

Важливим методом для дітей є наочний метод.

Виконавча майстерність педагога-керівника, його професійний показ часом захоплює дітей, викликає прагнення наслідувати його. Тому викладач повинен мати досить грамотний і виразний показ. Цей метод має вирішальне значення у вихованні дітей, особливо у молодших класах.

Діти відтворюють методику виконання рухів свого педагога, вбирають як грамотний і виразний показ, а й його можливі помилки. Діти наслідують свого педагога в манері та характері виконання рухів, часом копіюють і постановку рук, корпусу, голови. За виконанням дітей можна визначити якість знань педагога, його стиль роботи. Тому, користуючись шляхом наочного показу, потрібно бути гранично уважним, щоб виключити ті недоліки, які виявляються у виконавстві. Якщо педагог правильно формує свої вимоги, і вони відповідають певним умовам, він повинен пам'ятати, що вони мають бути: послідовними, зрозумілими, виправданими, посильними для виконання.

Кожен педагог-хореограф у своєму хореографічному колективі має свої вимоги. Однією з головних вимог викладача є дотримання дисципліни.

Дисципліна - це фактор якості організації художнього та навчально-виховного процесу. Наскільки вміло керівник використовує весь комплекс своїх професійних та педагогічних знань, настільки залежить організація усієї виховної роботи з дітьми, їхня активність на заняттях та інших заходах.

У колективі має бути порядок, якому підпорядковуються усі діти.

Відсутність дисципліни, що порушує розвиток колективу, завжди перешкода для творчості. «...Діти розуміють ідею лише тоді, коли вона втілена у яскравих образах» писав В. Сухомлинський [22, 181]

Керівнику дитячого танцювального колективу, який працює з дітьми молодшого шкільного віку, необхідно добре знати їх анатомо-фізіологічні та психологічні особливості. Недостатнє знання особливостей дитячого організму може призвести до помилок у методиці фізичного виховання і, як наслідок, до перевантаження дітей, заподіяння шкоди їхньому

здоров'ю. Дитячий організм не є зменшеною копією організму дорослої людини. У кожному віці він відрізняється властивими цьому віку особливостями, які впливають на життєві процеси в організмі, на фізичну та розумову діяльність дитини.

У молодшому шкільному віці формуються та виховуються вольові якості. Як правило, вони у своїй вольовій діяльності керуються лише найближчими цілями. Вони не можуть поки що висувати віддалені цілі, що вимагають їх досягнення проміжних дій. Але навіть у цьому випадку у дітей цього віку часто немає витримки, здатності до наполегливої дії, для отримання необхідного результату. Одні цілі вони швидко змінюють іншими. Тому у хлопців необхідно виховувати стійку цілеспрямованість, витримку, ініціативність, самостійність, рішучість. Щоб опанувати високу виконавську майстерність танцю, має бути добре вихована танцювальна культура. Виконавча і загальна культура танцівника визначає його манеру руху, яка, зрозуміло, без точної виучки може бути вихована, як і досконала техніка руху без відповідної культури.

Манера руху - це пластичний засіб вираження індивідуальності танцівника, це своя, а не чужа виконавська творчість, це справжнє мистецтво, а не наслідування навіть найулюбленішого і знаменитого артиста. Без танцювальної техніки не може бути творчого зростання.

Одне із завдань навчально-тренувальної роботи - правильна постановка корпусу, ніг, рук та голови. Розвиток та зміцнення суглобо - зв'язкового апарату, розвиток сили та спритності, вироблення еластичності м'язів - оволодіння танцювальною технікою.

Зміст і глибину хореографічного твору може бути вірно, і повно розкрито лише з допомогою точної виконавської техніки танцю.

Точність - це простий професійний педантизм, не шаблон, не самоціль, а, передусім живе, поетично натхненне почуття танцю, яке визначає зрілість і досконалість виконавської майстерності. Точність дозволяє танцівнику знайти не тільки пластичну стрункість, чітке фразування руху,

впевненість у своїх силах, а й творчу активність. Де немає точно відпрацьованої техніки танцю, там не може бути мистецтва. І ніякий високохудожній ідейний задум, і захоплюючий сюжет не можуть замінити точність виконавської техніки.

Рухатися легко, вільно, без зайвих фізичних зусиль - означає вміти приховувати від глядача всі труднощі своєї майстерності, всю величезну витрату сил і енергії, яка при цьому відбувається. Найменша стислість у русі (голови, корпусу, рук і ніг), брак фізичних сил, енергії та волі ускладнюють, обтяжують дії танцівника, не дають йому можливості проявити всю повноту свого обдарування. Однак легкість руху в техніці танцю не просто «витончена невагомість» або показний оптимізм, це, перш за все, засіб акторської виразності, який може бути використаний у всьому своєму пластичному різноманітті. Легкість дає, піднесено - струнку, наче «окрилену» пластику танцювальної майстерності, особливо під час виконання поз, обертань тощо.

У навчальній роботі легкість утверджується на основі гнучкості, стійкості, точності руху та бездоганної музичності. Виконання танцювальних па повинно бути у всьому досить сильним, чітким, рішучим, збільшеним і різноманітним за своїм характером, але завжди легким, а не утрудненим і тим більше важким.

Не лише легкість, а й м'якість руху є обов'язковим виконавським елементом танцю. Вона передбачає суворий, вольовий та мужній, а не солодко-розслаблений характер руху. Розширюючи діапазон руху, м'якість пластики танцю злитістю, відкриває можливості глибини, теплоти та тонкощі виразних засобів. Жорсткий, незграбний і «холодний» характер руху неприйнятний, він обмежений і позбавлений різноманітності відтінків емоційної виразності.

Танцювальний образ може відрізнятись ліризмом або, навпаки, гострою характерністю, граничним «накалом почуттів», сильними, темпераментними, героїчними та владними інтонаціями, але техніка руху має зберігати свою м'якість.

Вправи класичної системи навчання дають найкращі результати, тому класична система становить основу навчанням роботи у професійних училищах, а й самодіяльних колективах.

Визначним, найвідомішим у світі і справді науковим підручником є книга професора А. Я. Ваганової «Основи класичного танцю» (1934). Знаменним є визнання великого педагога до третього видання її праці: «Працюючи над своїм методом викладання, я намагалася зафіксувати основи науки танцю, свої досягнення, все те, що дав мені багаторічний досвід танцівниці та педагога»[1, 5].

1.3 Методичні рекомендації щодо виховання танцювальної культури у молодшого школяра у дитячому хореографічному колективі.

Вивчення наукової та методичної літератури з вищезазначеної теми на основі висновків основоположників класичного танцю дозволяє запропонувати такі методичні рекомендації.

Процес виховання танцювальної культури у молодшого школяра у дитячому хореографічному колективі бажано проводити у два етапи.

Перший етап - підготовчий, він включає вправи партерної гімнастики.

Вправи партерної гімнастики на першому етапі дозволяють:

- набути навички витягнутого носка, рівного і підтягнутого корпусу, дають початкове уявлення про роботу м'язів ніг, рук, шиї, спини і т.д.;
- розпочати роботу з виправлення деяких недоліків у поставі, а саме, асиметрії лопаток, збільшення прогину в поперековому відділі хребта та ін.

У кінцевому підсумку, дані вправи формують виразність виконання рухів як із складових танцювальної культури.

Другий етап - основний, що включає вправи класичного екзерсису.

Для успішного виховання танцювальної культури у молодших школярів дитячого хореографічного колективу керівнику - педагогу необхідно вивчити основи викладання класичного екзерсису та вміти практично донести

їх до дітей. Екзерсис допоможе формуванню скелетно - м'язового апарату дитини, її постави, керівнику необхідно стежити, щоб хребет дитини розтягувався у різних напрямках; розтягування має бути не різким, без зайвого зусилля, що не приносить занепокоєння та неприємних відчуттів.

Рухи дитини мають бути легкими та повільними, контрольовані тілом. На одному занятті повинні бути вправи на всі групи м'язів, всі вправи виконуються під відповідну чітку музику.

Викладачеві-хореографу необхідно добиватися ритмічності рухової діяльності дітей.

На другому етапі роботи над класичним екзерсисом у дітей закладається розвиток рухових функцій: виворітність та підйом ніг, гнучкості корпусу, кроку, стрибка.

Особливо важливо в процесі навчання екзерсису враховувати фізичне навантаження дітей, не допускати перенапруги, а також вчити їх правильно дихати під час виконання вправ, а далі - у танці.

Екзерсис дозволяє з найменшими витратами енергії досягти 3-х цілей:

- підвищити гнучкість суглобів;
- покращити еластичність м'язів та зв'язок;
- наростити силу м'язів - ніг, рук, голови і т.д.

Дуже важливо вводити у вправи станкового класичного екзерсису нескладні рухи рук, корпусу та голови.

Такий екзерсис значно допоможе розвитку свободи та пластичності рук, які в танцювальному мистецтві є найважливішим засобом зовнішньої виразності. Подібні комбіновані вправи будуть виробляти в учнів навички координації рухів різних частин тіла.

Керівнику дитячого танцювального колективу необхідно знати методичні особливості викладання техніки у дитячому танцювальному колективі у процесі роботи з вправами партерної гімнастики та класичного екзерсису необхідно враховувати вікові особливості дітей; облік кількості дітей

у кожній групі - не більше 15 дітей; дотримання часу проведення партерної гімнастики - 20-25 хвилин; облік санітарно-гігієнічних вимог до приміщення, а й до виконання руху, створення позитивного емоційного тла.

Говорячи про культуру виконання рухів учасниками самодіяльних колективів, ми маємо на увазі поєднання виразності виконання, танцювальної техніки, музичності, свободи та закінченості жесту.

Сутність виховання танцювальної культури залежить також від позиції педагога, розуміння головного сенсу своєї діяльності та готовності до роботи такого роду. Особливо слід наголосити, що навчальний та виховний процес має будуватися з урахуванням стану здоров'я та психофізіологічної індивідуальності дитини.

У процесі реалізації завдань виховання танцювальної культури у молодших школярів у хореографічному колективі ми з'ясували, що поняття «класичний» означає еталонний, зразковий, вічний. На цій підставі екзерсис є основою різних видів танцю.

Розроблені нами методичні рекомендації щодо виховання танцювальної культури у дитячому хореографічному колективі допоможуть педагогові - хореографу найефективніше здійснювати виховання танцювальної культури за допомогою класичного екзерсису.

Висновок. ДО РОЗДІЛУ I

Вивчення наукової та методичної літератури з вищезазначеної теми дозволяє дійти таких висновків.

Ми з'ясували, що поняття «танцювальна культура» змістовно наповнює напрямок естетичного виховання засобами мистецтва.

Дефініція «танцювальна культура» розкрита нами з опорою на дослідження автора Є.Н. Брусніцина, яка визначає цей термін як сукупність «виразності виконання, музичності, свободи, закінченості жесту та танцювальної техніки».

Нами виявлено, що сучасні дослідники дотримуються одностайної думки про те, що найефективнішим методом виховання танцювальної культури є класичний екзерсис.

Класичний екзерсис виховує тіло, вчить вільно та пластично керувати своїми рухами. Ця система рухів робить тіло рухливим, дисциплінованим і прекрасним, прибираючи та виправляючи фізичні недоліки, створюючи манеру танцю та поставу.

Головний метод виховної роботи молодшого школяра в хореографічному колективі є класичний танець, який характеризується як система вправ під музичний супровід, спрямована на формування постави, міцної спини, рухливості суглобів, координації, стійкості і т.д. Говорячи про культуру виконання танцювальних постановок учасниками самодіяльних колективів, ми маємо на увазі поєднання виразності виконання, музичності, свободи і закінченості жесту, танцювальної техніки. Свобода і завершеність жесту проявляються у культурі виконання танцювальних постановок, у процесі оволодіння технікою танцю. Жест у танці - музичний жест. Він обумовлений не лише мелодійною, гармонійною і темпо - ритмічною структурою музичного твору, але насамперед змістом танцю чи ролі, тими подіями, переживаннями, станом героя, які у них укладені.

За методичними рекомендаціями виховання танцювальної культури молодших школярів у дитячому хореографічному колективі ми з'ясували, що

вправи класичної системи навчання дають найкращі результати, тому класична система є основою навчанням роботи у професійних училищах, а й самодіяльних колективах.

Класичний екзерсис, який допоможе формуванню скелетно - м'язового апарату дитини, формуванню постави, розтягуванню хребта, легких рухів, контрольовані тілом, всі вправи виконуються під відповідну чітку музику, викладач добивається виразності виконання, виховання танцювальної культури та ритмі.

Дитячий хореографічний колектив визначено як колектив дітей, усі члени якого об'єднані цікавою для них творчою діяльністю, що є сприятливим фактором формування та розвитку.

Ми дійшли висновку, що класичний танець обов'язковий для виховання танцювальної культури дітей молодшого шкільного віку в хореографічному колективі, а урізноманітнений навчальний процес ігровою формою подачі рухів та казковою тематикою дозволить викладачеві зацікавити вихованця колективу та зробити навчальний процес результативним, унікальним та захоплюючим.

РОЗДІЛ ІІ. ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ОДНОГО РАЗУ В КАЗЦІ»

2.1. Ідейно-тематична побудова хореографічної постановки «Одного разу в казці»

Здавна український народ виховував дітей не покараннями і вказівками, а мудрістю народної казки. «...Діти повинні жити в світі краси, гри, казки, музики, фантазії, творчості!» - писав В. Сухомлинський [23, 204]. Сприйняття казки вимагає особливої роботи розуму та серця. Дитина повинна навчитися бачити за казковим сюжетом та героями протидію сил добра і зла, моральний зміст, мудру настанову.

Чудово, якщо казку читає або розповідає дорослий. Казка об'єднує мову дорослих і дітей. Мовою казки дорослий може розмовляти з душею дитини і вона розуміє. Казка звернена до чистого внутрішнього світу дитини. В ній розповідається про головні людські цінності: істину й любов, достоїнство і віру, добро та зло. Через казку дається головна духовна інформація.

На думку В. Верховинця «...Казка виховує любов до рідної землі вже тому, що вона - творіння народу» [9, 185].

«...Діти знаходять глибоке задоволення в тому їхня думка живе у світі казкових образів» [9, 181].

Діти, слухаючи казку, як правило, обирають для наслідування або співпереживання позитивного героя, що їм особливо сподобався. Банальною причиною цього є те, що негативні персонажі в кінці завжди покарані, а єдина можливість цього уникнути - не бути негативним. Вони переживають події сюжету разом з обраними героями.

Дорослому важливо не тільки розповісти казку дітям, а й докладно обговорити сюжет, характери та вчинки героїв, зрозуміти причини їх дій.

Діти, яким з раннього дитинства читалися казки, швидше починають говорити правильно висловлюючись. Казка допомагає формувати основи поведінки і спілкування.

«...Казка невіддільна від краси, сприяє розвитку естетичних почуттів, без яких немислиме шляхетність душі» [9, 181].

Роль дитячих казок розвивати фантазію і уяву дитини, а також її творчий потенціал.

Казки розширюють пізнання дітей. Форма сприйняття добра і зла у дорослих не є подібною.

За допомогою казок можна допомагати долати негативні сторони, що формується. Вибираючи казку для дитини обов'язково треба враховувати особливості психоемоційного розвитку вашого малюка.

Дитячі казки розширюють словниковий запас малюка, допомагають правильно будувати діалог, розвивають зв'язне логічне мовлення. Не менш важливо зробити мову дитини емоційною, красивою, образною. Формується вміння ставити запитання. Так само у вихованні крім інтуїтивного формування основ усного мовлення, необхідно спеціальне навчання. Велике значення треба приділити конструюванню слів, пропозицій, словосполучень. Дуже важливий зв'язок між мовною та розумовою діяльністю дітей. Казка ще повинна сприяти спілкуванню.

У казках завжди перемагає добро - це дуже важливо у вихованні дітей на казках. Кожен може знайти в казці те, що зрозуміло і близько саме йому. Через казку можна прищепити дитині любов до читання.

Казка повною мірою повинна використовуватися в сім'ї у вихованні дитини. Через казку дитині легше зрозуміти, що таке «добре» і що таке «погано». Дитина уявляє себе позитивним казковим героєм.

Казка є одним з найбільш доступних засобів, для повноцінного розвитку дитини. Не потрібно применшувати роль дитячих казок у вихованні дітей.

Якщо правильно підібрати казки з віковими особливостями дітей, можна позитивно впливати на емоційний стан дитини. Коригувати і покращувати її поведінку, адже «...Діти розуміють ідею лише тоді, коли вона втілена у яскравих образах» [9, 184].

Використовуючи казки в репертуарі дитячого танцювального колективу, ми знайомимо дітей з жанрами хореографічного мистецтва. Діти разом з улюбленими героями переживають трагедію, драму, а також радіють і жартують разом з ними.

Саме за допомоги казки, можна якомога швидше донести дитині психологічний портрет запропонованого їй героя виконуваного в постановці, детально описати взаємодію між рухом та акторською грою, станом, проявом необхідних емоцій під час виступу.

Сучасний світ розвивається з неймовірною швидкістю, хореографам-постановникам, які працюють з дітьми, необхідно слідувати в ногу з юним поколінням, цікавитися, які казки, мультфільми є популярними та актуальними серед дітей в даний період часу, задля ще більшого заохочення тих до результативного, цікавого, навчального та постановчого процесу.

Хореографу-постановнику просто необхідно розвивати у собі креативне мислення, аби його роботи були унікальними та цікавими і для нього самого, і для дітей-виконавців і, звісно ж, для глядача.

Обрана нами тема для дослідження зумовлена бажанням вдосконалити креативне мислення, розкрити творчий потенціал хореографа-постановника, заохотити дітей та надихнути їх на результативну роботу, тим самим підтвердити думку стосовно необхідності використання під час робочого процесу та у постановках тематику казок, створити цікавий, сюжетний номер та продовжити дитинство виконавцям.

Для знайомства дітей з добром і злом, драмою і трагедією, для хореографічної постановки «Одного разу в казці», ми об'єднали кілька персонажів сучасних дитячих казок для того, щоб створити WOW-ефект, несподівану сюжетну лінію, та ще більше зацікавити дітей в постановочному процесі.

2.2. Композиційно – архітектонічна побудова твору «Одного разу в казці»

Місце дії та регіональна (або стильова) приналежність танцювального матеріалу: затишна зелена галявина посеред густого лісу, кам'яна печера, космос.

Тема: пошук життєвого сенсу.

Ідея: дружба та взаємодопомога, теплі та щирі взаємини, родинне тепло та порозуміння, йти по життю пліч-о-пліч з піснею та танцем - основа щастя.

Над завдання: немає нічого кращого ніж любов і лад в сім'ї, і немає нічого міцнішого звичайної дружби.

Конфлікт: світ добра, культури, гармонії душі протидіє світові невихованості, зла, заздрощів, осудження.

Жанр: пригодницька казка.

Танцювальна форма: хореографічна картина.

Види танцювальної лексики: класична хореографія, вільна акробатика, елементи сучасної хореографії.

Характеристика дійових осіб:

Тролі - чарівні істоти, завжди перебувають в стані щастя, радості, добра, улюблене заняття - танці, співи та обійми один з одним. Життєве кредо - щоб бути щасливим, достатньо обійматися, співати і танцювати.

Трояндочка та Бранч - відважні Тролі, готові здолати будь-які перешкоди задля порятунку один одного.

Бергени - злі, нещасні величезні істоти. Життєве кредо - з'їж Троля і відчуй смак справжнього щастя.

Кухарка - нахальна, груба Берген, готова скоїти будь-який злочин аби тільки набити собі шлунок та відчути себе «щасливою».

Ляльки Лол – подружки - модниці, справжні зірки і космічні істоти, які подорожують галактикою і допомагають тим, хто потребує підтримки та допомоги.

Хмарко – мила, пухнаста хмаринка - мандрівниця, вказує правильний шлях головним героям в пошуках друга.

Сюжет. Пригодницька казка про життя Тролів - маленьких чарівних істот, які живуть у майже нескінченному стані щастя, співу, танців і обіймів, а також Бергенів, величезних істот, які їдять Тролів заради відчуття справжнього щастя.

Під час однієї трольської вечірки, Бергенам вдалося схопити друга доньки короля тролів Трояндочки.

Відчуваючи свою провину за це, Трояндочка разом із тролем Бранчем та ще помічниками із космосу вирушає до міста Бергенів, аби врятувати свого товариша.

1 епізод

Живуть собі на світі маленькі чудернацькі істоти, які перебувають у майже нескінченному стані щастя, вони тільки те й роблять, що співають, танцюють весь день, а спеціальні магичні годинники підказують їм, коли настає час для обіймів - **Тролі**. Поряд із ними живуть не менш чудернацькі, але чомусь такі сумні і нещасні, невиправні песимісти, вони знають лише один секрет щастя - з'їсти того, хто щасливий, маленького Троля - **Бергени**.

2 епізод

Кожного року у Бергенгичеві, місті, де живуть Бергени, проводиться Троль - фест. Це такий собі фестиваль вуличної їжі, де головною стравою фестивалю є маленький Троль, з'ївши якого вони стають щасливими.

Одного дня під час вечірки **Тролів**, почувши голосну музику десь далеко в лісі, їх свято вирішила зруйнувати одна з Бергенів – **Кухарка**. Вона викрадає одного з Тролів і забирає з собою у Бергенгичів для приготування «страви щастя» на Троль - фесті.

3 епізод

Розгублена, у розпачі, але така відважна принцеса **Трояндочка** вирішує самотійно вирушити на пошуки вкраденого друга, але на своєму шляху вона зустрічає найсумнішого з Тролів - **Бранча**, який задалегідь

попереджав її про фатальні наслідки святкування трольської вечірки. Але він таємно закоханий в принцесу і готовий заради неї навіть йти в бій із страшними Бергенами. Отже, вони вдвох вирушають на поміч своєму товаришу.

4 епізод

В цей час далеко в космосі літають чарівні - *ляльки Лол*, які вже давно нікому не мали змоги допомогти, і від того засумували. Раптом радари їхнього космічного корабля зафіксували небезпечну ситуацію на планеті Земля, а саме на трольській галявині. Вони вирішують терміново вирушити на допомогу нашим героям в пошуках викраденого Троля. На своєму космічному кораблі, вони прилітають на галявину і зустрічаються для знайомства з Троянчкою та Бранчем. Після знайомства Лоли розуміють, що Тролям без них не впоратись, вони готові допомогти побороти справжнє земне зло і вирушають на пошуки всі разом.

5 епізод

Наші герої виснажені тяжким шляхом, розуміють що заблукали. Розгублені, не знають в якому напрямку рухатись далі. Раптом починається дощ - на сцені з'являється *Хмарко*, який зарекомендував себе крутим танцівником, він знайомиться з Тролями і ляльками Лол, і на прохання принцеси Троянчки вказує їм шлях на місце перебування викраденого Бергенами Троля.

6 епізод

Щасливий, переможний танок Бергена - Кухарки, яка точить ножі до Троль - фесту. Вона захоплена в підготовці головної страви фестивалю помічає, як на кухню прокрадаються Тролі і ляльки Лол. Тишком нишком вони визволяють Троля із клітки.

7 епізод

Берген - Кухарка вгледіла цю картину, робить озброєний напад на наших героїв. Ляльки Лол не просто красиві, а й дуже відважні, вступають в боротьбу з Кухаркою, забирають в неї зброю, одночасно Тролі зв'язують її

руки і кидають в ту клітку, де нещодавно сидів їх маленьких друг. Нарешті настало воз'єднання Тролів.

8 епізод

В фінальній сцені, наші герої піснею та танцем пояснюють Бергену - Кухарці, що для того, аби бути щасливим не потрібно їсти Тролей, достатньо обійматися, співати і танцювати.

Вони відкривають клітку та випускають Бергена - Кухарку. Та в свою чергу, в силу своєї натури не вірить доброти Тролів. Ляльки Лол дарують їй квіти, понюхавши які, вона стає доброю і приєднується до фінального танцю.

9 епізод

Завершується наша історія щасливим танцем, співами та обіймами всіх героїв.

2.3. Сценарно-композиційний план

Кількість тактів	Драматургія твору. Основні дії і хар - ка образів	Почасовий вимір
Лад мажорний Форма пісня куплетна Розмір 2/4 Темп помірний Загальна кількість тактів 64	Експозиція. Епізод 1. Знайомство з героями: на зеленій галявині серед лісу, радіють життю, танцюють, співають та обіймаються Тролі, а серед кам'яних печер в місті Бергенгичеві живуть злі та голодні Бергени, які тільки й думають про те, як напасти, викрасти та поласувати смачненькими Тролями.	Хронометраж 1,49
Лад мажорний Форма інструментальна	Зав'язка. Епізод 2. Вечірка Тролів, куди втручається	Хронометраж 1,11

<p>Розмір 2/4</p> <p>Темп помірний</p> <p>Загальна кількість тактів 32</p>	<p>голодна Берген - Кухарка і краде одного з Тролів, щоб поласувати їм під час Берген - фесту. Засмучена головна героїня принцеса Трояндочка вирушає на визволення свого товариша Троля, до неї долучається її друг Бранч. Разом вони вирушають на пошуки вкраденого Троля.</p>	
<p>Лад мажорний</p> <p>Форма пісня куплетна, мелодія</p> <p>Розмір 2/4</p> <p>Темп помірний</p> <p>Загальна кількість тактів 36</p>	<p>Розвиток дії.</p> <p>Епізод 3.</p> <p>На допомогу Трояндочці та Бранчу прилітають на космічному кораблі Ляльки Лол, а Хмарко вказує правильний напрямок пошуку викраденого Троля, тим часом Берген - Кухарка готує вогнище для приготування смачної страви для Троль-фесту.</p>	<p>Хронометраж</p> <p>2,0</p>
<p>Лад мінорний, мажорний</p> <p>Форма інструментальна, пісня куплетна</p> <p>Розмір 2/4</p> <p>Темп повільний, швидкий</p> <p>Загальна кількість тактів 124</p>	<p>Епізод 4.</p> <p>Викрадений Троль перебуває в клітці й переживає за власне життя тим часом, коли Курхарка виконує тріумфуючий танок перед майбутньою смачною вечерею.</p>	<p>Хронометраж</p> <p>4,41</p>
<p>Лад мінорний, мажорний</p> <p>Форма</p>	<p>Епізод 5.</p> <p>Горами, лісами, важкими стежками, долаючи погодні умови наші герої -</p>	<p>Хронометраж</p> <p>4,01</p>

<p>інструментальна, текстове оформлення, пісня куплетна</p> <p>Розмір 2/4</p> <p>Темп помірний, повільний, швидкий</p> <p>Загальна кількість тактів 124</p>	<p>Трояндочка, Бранч та Ляльки Лол доходять до міста Бергенів, проникають на кухню, неочікувано для Кухарки нападають на неї та визволяють з полону викраденого Троля.</p>	
<p>Лад мажорний</p> <p>Форма пісня куплетна</p> <p>Розмір 2/4</p> <p>Темп помірний</p> <p>Загальна кількість тактів 60</p>	<p>Кульмінація.</p> <p>Епізод 6.</p> <p>Тролі та Ляльки Лол нападають на Кухарку. Вони ведуть запеклу боротьбу з Кухаркою, перемагають її в бою і зачиняють до клітки де перед цим сидів поцуплений Троль.</p>	<p>Хронометраж 6,0</p>
<p>Лад мажорний</p> <p>Форма інструментальна</p> <p>Розмір 2/4</p> <p>Темп помірний</p> <p>Загальна кількість тактів 60</p>	<p>Епізод 7.</p> <p>Берген - Кухарка пошкодувала за скоєне і просить вибачення перед Тролями та дає слово, що так більше вчиняти ніколи не буде.</p>	<p>Хронометраж 1,2</p>
<p>Лад мажорний</p> <p>Форма пісня куплетна, інструментальна</p> <p>Розмір 2/4</p> <p>Темп помірний, швидкий</p> <p>Загальна кількість тактів</p>	<p>Епізод 8.</p> <p>Тролі випускають Кухарку з клітки та пояснюють, що для того, аби бути щасливим достатньо лише співати, танцювати, обійматися та радіти життю.</p>	<p>Хронометраж 2,1</p>

тактів 36		
Лад мажорний Форма пісня куплетна Розмір 2/4 Темп помірний, жвавий Загальна кількість тактів 36	Розв'язка . Епізод 9. Ляльки Лол дарують Бергену - Кухарці квіти, понюхавши які, вона остаточно стає доброю і приєднується до фінального танцю.	Хронометраж 2,16

2.4. Музичне оформлення

Хореографічна картина «Одного разу в казці» створена на піснях іноземних виконавців: Джастіна Тімберлейка, Гвен Стефані, Анни Кендрік, Джеймса Корена, Майкла Джексона, Ред Хот Чілі Пейперс та об'єднано в єдину музичну композицію задля передачі різного характеру персонажам та сценам. Музична основа хореографічної постановки «Одного разу в казці» змінюється залежно від епізодів – від швидкого із прискоренням до помірному. В кожному епізоді присутні записи текстового посилання до глядача. Музичне оформлення допомагає артистам виразно передавати емоції і настрої танцювального номеру, також підбадьорює усіх учасників танцювального процесу, у тому числі і глядача.

Загальна кількість тактів всієї хореографічної картини «Одного разу в казці», складає 572 такти. Всі пісні використані у хореографічній картині переносять глядача до чарівного світу, де є зло і добро, розпач, хвилювання, боротьба і радість, тим самим повертаючи слухача до спогадів безтурботного дитинства.

2.5. Костюми виконавців та сценографія

Оформлення сцени:

На сцені на четвертому плані в епізодах 1,2,3,5,6,7,8,9 використовуються декорації з зображенням лісової галявини, в 4 епізоді - космосу та планет.

Світлова партитура:

Перед початком номеру сцена затемнена. На початку музичного супроводу висвітлюється галявина та персонажі, при зміні епізодів на сцені хаотично блимає різнокольоровими барвами світло, лише в 4 епізоді сцена з приглушеним синім кольором.

Костюми

У танці все повинно бути гармонійно. Величезна роль належить костюму, від нього залежить половина успіху при виконанні будь-якого танцю. А костюм, в якому танцює дитина, ще й виховує його художній смак, тому керівник хореографічного колективу повинен дуже уважно поставитися до його створення.

Костюм до героїв хореографічних казок повинен повністю відповідати герою, підкреслювати характер та образ. Для доброго сприйняття глядачем костюми казкових героїв повинні вирізнятися яскравістю, зі смаком підбраною кольоровою гамою тканини, оригінальністю фасону.

Костюми в постановці використані з якісного матеріалу, яскрава тканина, оздоблена різною фурнітурою, виконано за індивідуальним пошиттям.

Головним елементом костюмів кожного героя є головний убір з терморегуляцією, який дозволяє вільно пересуватись сценою не сковуючи рухів виконавців, ще більше приковує увагу глядача, особливо найменшого.

Костюм Хмарко:

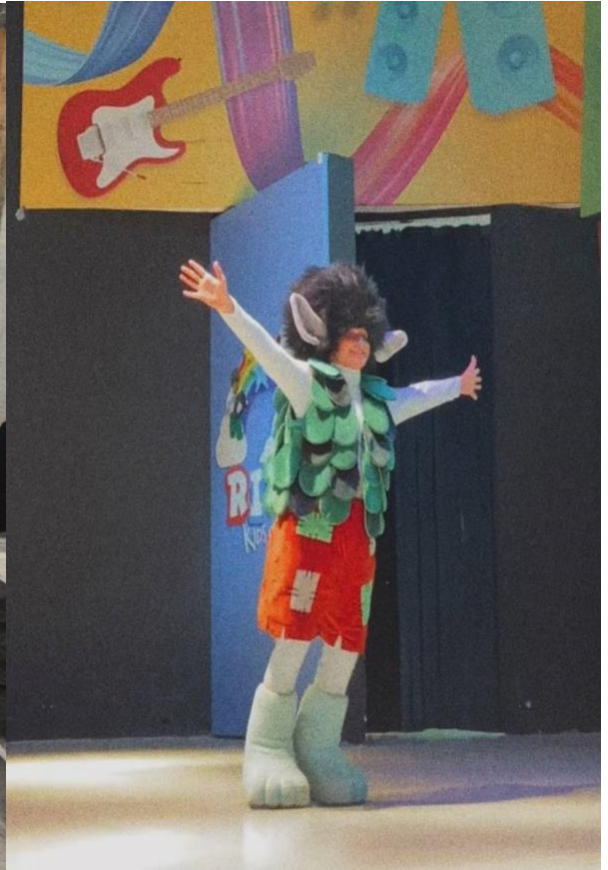
Костюми ляльок Лол:

Костюми Бергенів:

Костюми тролів:

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження та постановочної роботи над хореографічною композицією «Одного разу в казці» можемо зробити наступні висновки:

1. Репертуар має величезне значення у вихованні естетичної, творчої особистості. Правильно підібраний репертуар забезпечує можливість вирішення художньо-творчих і виховних завдань одночасно. При підборі репертуару, слід враховувати ряд принципів: справжня художня цінність танцювальної постановки, провідність художніх образів; відповідність танцювальної постановки технічним можливостям дітей; принцип від простого до складного; наявність різних за видом і формам танцювальних постановок. Одним з джерелом формування репертуару дитячого хореографічного колективу є казка. Значення казок у вихованні дітей важко переоцінити. Накопичуючи в собі мудрість попередніх поколінь, вони знаходять воістину чарівну силу: навчальну, розвиваючу, що зцілює. Варто відзначити, що казки впливають на формування мислення дитини, на його поведінку протягом всього дитячого віку. Використовуючи казки в репертуарі дитячого танцювального колективу, ми знайомимо дітей з жанрами хореографічного мистецтва. Діти разом з улюбленими героями переживають трагедію, драму, а також радіють і жартують разом з ними.

2. Розробляючи ідейно-тематичну основу хореографічної композиції «Одного разу в казці», ми визначили тему, ідею, наскрізну дію, надзавдання, конфлікт, танцювальну форму та жанр хореографічної композиції. В основу сюжету було покладено сюжети дитячих історій про тролів та їхніх ворогів, друзів, які завжди прийдуть на додому в скрутну мить.

Хореографічна композиція складається 9 епізодів.

Музичний супровід створено завдяки мелодіям та пісням сучасних іноземних виконавців, а також додано озвучування героїв.

Визначено лад, форму, музичний темп, розмір та тривалість кожного епізоду музичного супроводу.

Розроблено сценографію до хореографічної композиції «Одного разу в казці». Надано опис рухів та оформлення сцени композиції, наведена світлова партитура. Описано костюми виконавців. Можемо зазначити, що величезна роль належить костюму, від нього залежить половина успіху при виконанні будь-якого танцю. А костюм, в якому танцює дитина, ще й виховує його художній смак, тому керівник хореографічного колективу повинен дуже уважно поставитися до його створення.

Костюм до героїв хореографічних казок повинен повністю відповідати герою, підкреслювати характер та образ. Для доброго сприйняття, костюми казкових героїв повинні вирізнятись яскравістю, зі смаком підбраною кольоровою гамою тканини, оригінальністю фасону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барвінок І.В. Формування музично-естетичної культури молодших школярів в умовах культурно-дозвільної діяльності/ Дис. канд. пед. наук/ 13.00.02/. – Київ: 2000. 206 с.
2. Березова Г. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах Київ: Музична Україна, 1990. 256 с.
3. Березова Г.О. Хореографічна робота з дошкільнятами/ Методичний посібник – Київ: Музична Україна, 1989. 200 с.
4. Бех І. Особистісно зорієнтоване виховання. Київ : ІЗМН, 1998. 204с.
5. Бондаренко Л. Ритміка і танець у 1-4 класах загальноосвітньої школи / Посібник. Київ: МузичнаУкраїна, 1980. 230 с.
6. Бурля О.А. Формування педагогічної майстерності керівника дитячого хореографічного об'єднання / Дис. канд. пед. наук. 13.00.06./ Київ: 2004. 219 с.
7. Вартовник В.О.Складники фахової майстерності майбутнього педагога дитячого хореографічного колективу. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі» 20-21 травня 2020 р. Київ. С. 166-169.
8. Василенко К. Лексика українського народно-сценічного танцю. Київ: Мистецтво, 1996. 494с.
9. Верховинець В. Весняночка. Київ: Музична Україна, 1979. 340 с.
10. Гавеля О.М. Педагогічні умови художньо-творчого виховання обдарованої учнівської молоді у позашкільний час/ Дис. канд. пед. наук 13.00.05.Київ: 1997. 208 с.
11. Гуменюк А. Народне хореографічне мистецтво України. Київ: Наукова думка, 235 с.
12. Дитячі ігри та розваги: (Популярний посібник для педагогів, дітей та батьків). І. Січовик. Київ: Вид. центр «Просвіта », 2004. – 424 с.

13. Закон України «Про освіту №2145-VIII від 05.09.2017. ... ЗУ Про освіту зі змінами №2145-VIII від 05.09.2017, редакція від 21.11.2022.
14. Крижанівська Т.І. Методика комплексного використання мистецтв у процесі розвитку художньої культури молодших школярів на уроках музики./ Дис. канд. пед. наук 13.00. 02 Київ, 1998-224с.
15. Олексюк О., Ткач М. Педагогіка духовного потенціалу особистості. Сфера музичного мистецтва. Київ: Знання України, 2004. 323 с.
16. Падалка Г.М. Вчитель, музика, діти. Київ: Муз. Україна, 1982.-144с.
17. Поклад І., Васильєва О. Розвиток творчої особистості дитини в хореографічній діяльності. / мис – во і освіта / № 2 – 2002.42-43с.
18. Практична педагогіка виховання : посібник з теорії та методики виховання / За ред. М.Ю. Красовицького; Упор. Г.І. Іванюк. Івано-Франківськ: Плай, 2000. 220 с.
19. Прокоф'єва Л.Б. Проблема розвитку образного сприймання музики молодшими школярами в історії та методиці музичного виховання. / дис. канд. пед. наук. – Київ: 1993.-165с.
20. Термінологія класичного танцю: Метод. рек. / Укл. Т.Чурпіта. Київ: КНУКіМ, 2002. 18 с.
21. Салай Н. Особливості проведення занять з хореографії в закладах дошкільної освіти. Матеріали УІ Міжнародної науково-практичної конференції «Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі». 21 травня 2021 р. Київ. С. 104 - 107.
22. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Київ, Радянська школа, 1974. 288 с.
23. Сухомлинський В. Як виховати справжню людину. Вибор. твори : в 5 т. Київ: Рад. школа, 1976.- Т.- 2.- С. 149-418.
24. Фриз П.І. Хореографічна культура як чинник творчого розвитку особистості дитини: дис. канд. Мистецтвознавства. Київ, 2007. 181 с.
25. Цветкова Л. Методика викладання класичного танцю. Підручник. Київ : «Альтерпрес», 2005. 324 с.

26. Чурпита Т.М. Соціально – педагогічні проблеми розвитку творчої уяви молодших школярів засобами хореографічного мистецтва / на матеріалі використання казок / дис. канд. пед. наук 13.00.05. Київ: 1998.-157с.

27. Шалапа С. В., Корисько Н. М. Методика роботи з хореографічним колективом: підручник, 1 частина. Київ: НАКККіМ, 2015. 252 с.

28. Шалапа С. В., Корисько Н. М. Методика роботи з хореографічним колективом: підручник, 2 частина. Київ: НАКККіМ, 2015. 220 с.

29. Шевчук А.С. Українсько – музично – хореографічні традиції, як засіб музично – рухового розвитку старших дошкільників. / Науково – методичний посібник / . Фастів: Поліфаст, 2005.328с.

30. Янаєва М.М. Хореографія. Підручник для початкової хореографічної школи Київ: Реліз. 2004. 340 с.

Електронний ресурс

31. Народний художній колектив ансамбль танцю «Подільнянчик». URL: <http://palac.km.ua/ua/pidrozdili-palatsu/16-khoreografichnij-viddil/14-podolyanchik> (дата звернення 20.10.2022).

32. Ричкова А.К. Український танець у контексті світового хореографічного мистецтва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua> 2017. (дата звернення 20.10.2022).

33. Тараскович Л. Український народний танець як національне надбання хореографічної культури України (Ukrajinský lidový tanec jako národní dědictví choreografické kultury Ukrajiny) / Magisterská diplomová práce Vedoucí práce: Mgr. Monika Ševečková, Ph.D. 2015. 106 с (дата звернення 10.10.2022).